

Modernin kaupungin luonto muutoksessa – esimerkkejä asuinalue- suunnittelusta

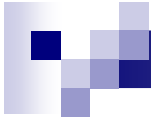
Ikääntyneet ja asuminen
-seminaari 13.11.2007
Virpi Hirvensalo

MODERNIN KAUPUNGIN LUONTO

- Modernilla kaudella luontoa rakennettu samoin kuin infrastruktuuriakin. Se muoto, jolla kaupunkiluontoa on rakennettu, kertoo suunnitteluihanteista ja yhteiskunnallisista arvostuksista. Se miten luonto on kulloinkin määritetty, kertoo meistä itsestämme ja ajastamme.

- Modernilla kaudella teollisen työväestön asuttaminen ja asuinalueiden rakentaminen keskeistä. Myöhäisempi modernismi korjannut, uusinut ja täydentänyt näitä ympäristöjä.
- Tässä luonto ollut keskeinen tekijä.

-
- Eri vuosikymmeninä kaupunkisuunnittelu painottunut eri tavoin liittyen yhteiskunnallisiin tilanteisiin.

-> suunnitteluideologiat

- Modernilla kaudella havaittavissa vieraantumista ja lähentymistä kaupunkisuunnittelun luontosuhteessa.

YHTENÄISYYDEN AIKA 1920-1965

- Tehdastyöväen puutarhaesikaupunki: Tampereen Petsamo 1930–1940
- Metsäkaupunki, kivikaupungin laajentuma: Turun Mäntymäen ”Toivolankadun tähtitalot” 1940–1950

VIERAANTUNEISUUDEN AIKA 1965-1980

- Liikenneorientoitunut ”Kivisen keuhko”-mallinen satelliittilähiö: Oulun Kaukovainio
- Kompakti kaupunki keskellä metsää: Turun Runosmäki 1970

UUDEN YHTENÄISYYDEN ETSINNÄN AIKA 1980-2000

- Ympäristön laatua ja suojeluideologiaa: Jyväskylän Ristikivi 1980
- Lähiöuudistusesimerkki: Porin Pormestarinluoto 1980
- Tiivistävä ja eheyttävä rakentaminen vanhan asuinalueen vieressä: Oulun Peltola 1990
- Ekologisen suunnittelun esimerkki: Rasion Kattelus 1990

Puutarhakaupunki-ideologia

- Puutarhakaupungissa ”energinen ja aktiivinen kaupunkilaiselämä sekä maaseudun kauneus ja ilo yhdistyvät täydellisellä tavalla. Mahdollisuus elää tällaista elämää tulee olemaan magneetti [...] – ihmisen spontaanin liikkeen täyteen ahdetuista kaupungeista ystävällisen äiti maan rinnoille, joka on elämän, onnellisuuden, hyvinvoinnin ja voiman lähde.”

Ebenezer Howard

Puutarhaesikaupunki Petsamo, 1930 -luku

Pyrkimyksenä asuinalueen
ympäristön järjestäminen.
Luonnon kohentaminen
esteettiseksi ja toimivaksi
urbaaniksi maisemaksi.

Symbolisesti luonto tärkeä
kaupunkien uusien
asukkaiden moraalien
tukemisessa.

Metsäkaupunki Toivolankadun "tähtitalot" Mäntymäessä, 1940- ja 50-luku

Orgaanista ja
luonnonmukaista
asumista metsän keskellä

Funktionalismin tavoitteet:
valoa ja tilaa asumiseen,
viheralueita virkistykseen

Yhtenäisyyden aika

symbolina puutarhamainen luonto

- Sosiaaliset reformit ja hyvinvointiyhteiskunnan hahmottaminen.
- Suunnittelun tavoitteet olivat varsin sosiaalisia ja tasa-arvoisia.
- Suunnittelun tavoitteena kaupungin ja luonnon yhdistäminen ja harmonian saavuttaminen.

Liikenneorientoitunut ”Kivisen keuhko” Kaukovainio, 1960-luku

- Luontokäsitys määrittyi abstrakteissa, tieteellisteknisissä, usein ekologian tieteenalaan perustuvissa mallinnuksissa ja määritelmässä luonnosta.

Kompaktikaupunki Runosmäki, 1970-luku

- Viherrakentaminen yhtä stereotyyppistä kuin elementtirakentaminen: lähiöihin ilmaantui steriilejä nurmikenttiä ja hajanaisia pensasryhmiä.
- ”Aito” luonto siirrettiin asuinalueiden ulkopuolelle.

Vieraantuneisuuden aika

symbolina puistomainen luonto

- Hyvinvointiyhteiskunnan ”huipentuma”
- ”Sliipatut” puistot merkinä ihmisen ylivallasta luontoa kohtaan.
- Tieteen ja teknologian uskottiin ratkaisevan ympäristöongelmat. Luonnon paikalliset piirteet jäivät vähälle merkitykselle suunnittelussa.

Ympäristöreaktion jälkeinen Ristikivi, 1970-80-lukujen vaihde

- Lähiympäristön laatu, pienipiirteisyys, luonnonläheisyys, ekologinen idea ensimmäisen kerran.
- Paljon omakotirakentamista.
- Suunnitteluideoiden sirpaloituminen ja luontosymbolien määrän kasvu.

Lähiöuudistusprojekti Pormestarinluoto, 1980-luku

- Vihreyden avulla lähiöiden markkinointi. Vihreys muuttumassa selvemmin rauhallisuutta, järjestystä ja viihtyisyyttä edustavaksi tuotteeksi.

- Vihreyttämisellä pyrittiin lisäämään asukkaiden viihtyisyyttä. Tämän voi nähdä myös kaupunkien eräänä 'menestysstrategiana', imagonkohotuspyrkimyksenä kaupunkien vetovoimaisuuden parantamiseksi.

Kaupunkirakennetta tiivistävä ja täydentävä Peltola, 1990-luvun alku

- Tiiviin alueen ”sisustuselementti-luonnolla” viitataan historiaan eli alueella sijainneeseen vanhaan puutarhaan sekä uuteen urbaaniin elämäntyyliin ja yhteisöllisyyteen.

Ekologisen asumisen messualue Kattelus, 1990-luvun loppu

Villiä ja puutarhamaista luontoa käytetty alueen myyntivaltteina, ekologisuuteen, turvallisuuteen, pehmeisiin arvoihin ja toisaalta korkeaan statukseen liitettynä.

Kuuluuko ekologinen luonto ainoastaan korkeatasoisille asuinalueille ja viitataanko sillä todellisiin ekologisiin faktoihin vai onko se pelkkä markkinakikka?

Uuden yhtenäisyyden etsinnän aika symbolina villi, spontaanisti kasvava luonto

- 1973 öljykriisi ja ympäristöreaktio sekä ekologian pohjalta syntynyt uudenlainen ymmärrys yhteiskunnan ja luonnon muodostamasta yhtenäisestä systeemistä.
- Modernin kauden ”spiraali” on tehnyt täyden ympyrän: luontoa ja kaupunkia yhdistetään ideallisesti jälleen niin kuin puutarhakaupungin suunnittelun aikoina, tosin eri materiaalisista lähtökohdista kuin noin sata vuotta sitten.

Asuminen, luonto ja ikääntyminen - johtopäätelmiä tutkimuksesta

- Symbolisen luonnon merkitys osana asumisen suunnittelua, designia ja markkinointia.
 - symbolista luontoa myös ikääntyvien asumiseen.

- Kulttuurin ja luonnon yhdistyminen

esimerkkinä Berlin Gleisdreieck - ”villää luontoa” ja kaikkien kaupunkilaisten yhteistä tilaa.

<http://www.berlin-gleisdreieck.de/>

- Luonto osana kaupunkien ja asuinalueiden suunnittelua : sosiaalinen oikeudenmukaisuus

- Ikääntyvien mahdollisuudet päästä puistoon tai metsään, mahdollisuus nähdä puita ja kasveja pihalla.

Luonnonympäristöllä merkitystä ikääntyvien psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta.

Lisää tietoa:

Satu Elon väitöstudkimus
Teoria
pohjoissuomalaisten
kotona asuvien
ikäntyneiden
hyvinvointia tukevasta
ympäristöstä,
2006, lääketieteellinen tdk,
Oulun yo)

Ikääntyvän identiteettiin vaikuttaa osaltaan hänen henkilökohtainen suhteensa luontoon.

Luontokokemukset ovat osa elämäkokemusta.

(K.Kuusela: Asfalttilampola 2007. KaupunkiElvi –hankkeen osaraportti 4).

Kiitoksia!